በከተማ ጤና ኤክስቴንሽን ፕሮግራም
የቲቢና ሥጋ ደዌ መከላከያና
መቆጣጠሪያ ፖኬጅ

በኢትዮጵያ ፌደራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ
የጤና ጥበቃ ሚኒስቴር

ነሐሴ 2001 □/ም
አዲስ አበባ

በከተማ ጤና ኤክስቴንሽን ፕሮግራም

የቲቢና ሥጋ ደዌ መከላከያና

መቆጣጠሪያ ፓኬጅ

በኢትዮጵያ ፌደራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ
የጤና ጥበቃ ሚኒስቴር

ነሐሴ 2001 □/ም
አዲስ አበባ

ማው□

□□

1. መ□ቢ□---1
2. አጠቃላይ ዓላማ ------------------------------------2
3. የማስፈጸሚያ ስልቶች-------------------------------2

ምክራ□ ፩ የቲቢ መከላከያና መቆጣጠሪያ ዘዴዎች

1.1 ዓላማዎች-- 5
1.2 የቲቢ ምንነት -- 5
1.3 ዋና ዋና ምልክቶች ------------------------------------ 7
1.4 የቲቢና የኤች.አይ.ቪ/ኤድስ ግንኙነት------------------ 8
1.5 □ቲቢ ህክምና-- 8
1.6 ቲቢን ለመከላከል የሚወሰዱ ጥንቃቄዎች ---------- 9
1.7 የሚከናወኑ ዝርዝር ተግባራት-------------------- 11
1.8 የሚጠበቁ ውጤቶች------------------------------------15
1.9 ክትትልና ግምገማ ------------------------------------16
1.10 ቲቢን በመከላከልና በመቆ□□ር □ሚ□በቁ ተግባራት ---17

ምክራ□ ፪ ሥጋ ደዌ መከላከያና መቆጣጠሪያ ዘዴዎች

2.1 ዓላማዎች -- 19

2.2 የሥጋደዌ በሽታ ምንነት ------------------------------------- 20

2.3 የሥጋደዌ በሽታ መተላለፊያ መንግዶች ------------------ 20

2.4 የሥጋደዌ በሽታ ማንን ያጠቃል? --------------------------- 21

2.5 የሥጋደዌ በሽታ ስሜቶችና ምልክቶች -------------------- 21

2.6 የሥጋደዌ በሽታ ሕክምና -- 22

2.7 የሥጋደዌ በሽታ መከላከያ ዘዴዎች ------------------------ 23

2.8 የከተማ ጤና ኤክስቴንሽን ባለሙያዎች ሊተገበሩ

የሚገባቸው ተግባራት --- 24

2.9 ህብረተሰቡ ያለውን ግንዛቤና የባህሪ ለውጥ መገምገም ..26

አባሪ አንድ

የቲቢ ምልክት የታየባቸዉን ሰዎች ለምርመራ

ወደ ጤና ድርጅት መላኪያ ቅጽ ---------------------------29

አባሪ ሁለት

□ሥ□ □ዳ በሽታ ምልክት የታየባቸወን ሰዎች

ለምርመራ ወደ ጤና ድርጅት መላያ ቅጽ ----------------30

1. መግቢያ

በሀገራችን ቲቢና ሥጋ ደዌ የህብረተሰቡ ዋነኛ የጤና ችግሮች ሆነው ከታወቁ ከ1950ቹ ወዲህ □በሽታዎቹን ስርጭት ለመግታት ብዙ ጥረት ቢ□ረ□ም እስካሁን እነዚህ በሽታዎች የህብረተሰባችን ዋነኛ የጤና ችግሮች ሆነው ይገኛሉ።

በአሁኑ ጊዜ ሀገራችን በሽታዎችን በመከላከልና የጤና አገልግሎትን የማዳበርና ወደ አርሶአደሩና አርብቶአደሩ ለማስፋፋት በነደፈችዉ ስልት መሰረት የጤና አገልግሎት ኤክስቴንሽን ፕሮግራም በገጠሩ የሀገሪቱ ክፍል በስፋት በመተግበር ላይ ቢሆንም የከተማውን የሀገራችን ክፍል ያላካተተ በመሆኑም የተፈለገው ውጤት ለመድረስ ባለመቻሉ የከተማ ጤና ኤክስቴንሽ ፕሮግራም በከተማ የሀገራችን ክፍል በመጀመር የጤና ኤክስቴንሽን ባለሙያዎችን በቀበሌ ደረጃ አሰልጥኖ የማሰማራቱን ስራ በስፋት ተያይዛ ትገኛለች። እነዚህ ባለሙያዎች ከሚያከናዉኗቸዉ ዋና ዋና የጤና አጠባበቅ ስራዎች መካከል አንደኛዉ ቲቢና ሥ□□ዳን መከላከልና መቆጣጠር ነዉ።
ይህን ህብረተሰብ ተኮር የሆነ የቲቢና ሥ□□ዳ መከላከልና መቆጣጠር □□ን □ □ታማ ለማ□ረ□ የጤና ኤክስቴንሽን ፕሮግራም የከተማ ጤና ኤክስቴንሽን ባለሙያዎችን ዕውቀትና ክህሎት ለማሳደግና ፕሮግራሙን ዉጤታማ ማድረግ እንዲችሉ ያግዛቸዉ ዘንድ ይህ ፓኬጅ ተዘጋጅቷል።

2. አጠቃላይ ዓላማ

የቲቢና ሥጋደዌን ሥርጭት መከላከልና መቆጣጠር እንዲሁም በእነዚህ በሽታዎች ሊከሰት □ሚችለዉን ህመምና ሞት መቀነስ፡፡

3. የማስፈፀሚያ ስልቶች

- መረጃዎች መሰብሰብ፣ የቀበሌውን ሕዝብ በፆታና በዕድሜ መዝግቦ መያዝ፣ መድሐኒት በመውሰድ ላይ □ሚ□ኙ □ቲቢና ሥጋ ደዌ ሕሙማንን መዝግቦ መያዝ፣
- በትምህርት መርጃ መሳሪያዎች በመ□□□ ለህብረተሰቡ □ቲቢንና ሥጋ ደዌን በተመለከተ የጤና አጠባበቅ ትምህርት መስጠት፣
- ህብረተሰቡን በመከላከሉ ተግባር ላይ ማሳተፍ፣ ከህብረተሰቡ ተሰሚነት ያላቸውን የህብረተሰብ መሪዎችና የተለያዩ የሃይማኖት መሪዎች ማስተባበር፣
- ህሙማንን መመዝገብና ወደ ጤና ድርጅት ሔደው አስፈላጊውን ምርመራና ህክምና እንዲያደርጉ ማስተማርና ማበረታታት፣

- ቲቢን ለመከላከል ያልተፈላ ወተት የሚያደርሰውን የጤና ችግር በመገንዘብ ወተትን አፍልተው እንዲጠቀሙ ማስቻል፣
- ህብረተሰቡ ክትባት የህፃናት መብት መሆኑንና ማስከተብ የወላጆች ግዴታ መሆኑን ተገንዝቦ አዲስ የተወለዱ ህፃናትን የማስከተብ ልምድ እንዲያዳብር ማድረግ፣
- መድሃኒት ጀምረው የሚያቋርጡ ህመምተኞች ሲኖሩ ህብረተሰቡ ሪፖርት እንዲያደርግ ማስተማር፡፡
- □በሽ□ ቅኝት ማካሄድ
- የጤና ኤክስቴንሽን ባለሙያዎች ለሥራ መነሻ የሚሆኑ ጠቋሚ መረጃዎች በቅድሚ□ መመዝገብ ይኖርባቸዋል፡፡ □ህም መረጃ □ቲቢና ሥጋ ደዌን መከላከያና አፈጻጸም ሲገመገም ውጤቱን ለመለካትና እንቅስቃሴው ከምን ተነስቶ የት እንደደረሰ ለማወቅ ያስችላል፣
- ቅንጅ□ዊ ሥራ ማጠናከር
- የጤና ኤክስቴንሽን ባለሙያዎች ከሌሎች የልማት ሠራተኞችና □ቃ□ኛ ከሆኑ የህብረተሰቡ አባላት □ር በቅንጅት መሥራት፡፡

ምክራ□ ፩

የቲቢ መከላከያና መቆ□□ሪያ ዘዴዎች

ከዓለማችን ህዝብ 1/3ኛ ያህሉ የቲቢ መንስኤ በሆነ ጀርም የተያዘ እንደሆነ እንዲሁም በየአመቱ ዘጠኝ ሚሊዮን ያህል አዲስ የቲቢ ህመምተኞች እንደሚኖሩ የሚገመት ሲሆን በየዓመቱ ሁለት ሚሊዮን ያህሉ በበሽታዉ እንደሚሞቱ የዓለም ጤና ድርጅት ዘገባ ያስረዳል፡፡ በሽታዉ በአብዛኛዉ (75 ከመቶ) የሚያጠቃዉ እድሜያቸዉ ከ15 እስከ 49 ዓመት ዉስጥ ያለዉን አምራቹን የህብረተሰብ ክፍል ነዉ፡፡

በተለይ በአሁኑ ጊዜ የኤች አይ ቪ ኤድስ መስፋፋት የቲቢ ስርጭትን ለመከላከልና ለመቆጣጠር በሚደረገዉ ጥረት ላይ ከፍተኛ ችግር እየፈጠረ ይገኛል፡፡

በ1999ዓ/ም በሀገራችን 129,743 የቲቢ ህሙማን ተመዝግበዉ ህክምና ያገኙ ሲሆን ከነዚህም ዉስጥ 97.7% ያህሉ አዲስና ከዚህ በፊት ምንም አይነት የቲቢ ህክምና አግኝተዉ የማያዉቁ ናቸዉ፡፡ ከሁሉም የሀገራችን ክልሎች በየጊዜዉ ከሚደርሱት የቲቢ ህሙማን ሪፖርት ለመረዳት እንደተቻለዉ ችግሩ ከጊዜ ወደ ጊዜ እየጨመረ ይገኛል፡፡

1.1. ዓላማዎች

- ሕብረተሰቡ □ቲቢ በሽታን መተላለፊያና መከላከያ መንገዶች አውቆ የበኩሉን አስተዋፅዖ እንዲያበረክት ማስቻል፣
- □ቲቢ በሽታ የህመም ስሜቶችና ምልክቶች □ታየባቸውን ህሙማን በወቅቱ ተገቢውን ህክምና እንዲያገኙ መርዳት፣
- የቲቢ ሕሙማን በሽታው ወደ ሌላ ሰው እንዳይተላለፍ መውሰድ ያለባቸውን ጥንቃቄና የታዘዘላቸውን መ□ኃኒት በአግባቡ እየወሰዱ መሆኑን በቅርብ መከ□ተል፡፡

1.2 የቲቢ ምንነት

ቲቢ "ማይኮባክቴሪያም ቱበርኩሎሲስ" በተባለ በሽ□ አምጭ ተህዋስ /የባክቴሪያ/ ዝርያ አማካይነት የሚመጣ ተላላፊ በሽታ ነው፡፡ ከዚህ ሌላ የእንስሳት ቲቢ ባለባቸው አካባቢዎች "ማይኮባክቴሪያም ቦቪስ" የተባለ ሌላ የባክቴሪያ ዝርያ መንስኤ ሊሆን ይችላል፡፡

ሳንባዎቻችን በተ□ዓሮ ከሁሉም የሰውነት ክፍሎች የበለጠ ለቲቢ የተጋለጡ ቢሆኑም ቲቢ ሌሎችንም የሰውነት ክፍሎች ሊያጠቃ የሚችል በሽታ ነው፡፡

ባጠቃላይ የቲቢ ዓይነቶች በሁለት ይከፈላሉ:: እነርሱም የሣንባ ቲቢ እና ከሣንባ ውጭ የሚከሰቱ ናቸው::
በስፋት የሚ□□ው የቲቢ ዓይነት የሣንባ ቲቢ ነው:: የሣንባ ቲቢ ወደ ጤናማ ሰው እንዳይተላለፍ ሕመምተኛውን በማከም የበሽታውን ስርጭት ለመግታት ይቻላል::

ቲቢ የሚተላለፈው በትንፋሽ አማካይነት ነው:: □ህ በሽ□ው ያለባቸው ሰዎች በሚስሉ፣ በሚያስነጥሱና ድምፃቸውን ከፍ አድርገው በሚነጋገሩበት ጊዜ አጠ ገባቸው ወደሚገኙ ጤናማ ሰዎች ባክቴሪያውን ሊያስተላልፉ ይችላሉ::

በተጨማሪም የሣንባ ቲቢ ያለባቸው ሰዎች በሚተፉት አክታ ውስጥ የሚገኙ ባክቴሪያዎች ከአቧራ ጋር ተቀላቅለው ወደ ሌላ ሰው ሳንባ ሲገቡ በሽታው ይተላለፋል::

በመሆኑም ይህ በሽታ የግለሰብ ወይም የቤተሰብ ችግር ብቻ ሳይሆን የህብረተሰብ ችግር በመሆኑ በመከላከሉም ረገድ የህብረተሰብ ተሳትፎን ይጠይቃል::

ቲቢ ከብቶችንም የሚያጠቃ በሽታ በመሆኑ ቲቢ ካላት ላም የታለበ እና ያልተፈላ ወተት መጠጣት በተለይም የዕጢዎች ቲቢን ያስከትላል፡፡

1.3. ዋና ዋና ምልክቶች

- ሶስት ሣምንትና ከዚያ በላይ የቆየ ሣል፣
- ሳሉ አክታ ያለው ሆኖ አንዳንዴ ደም፣ የቀላቀለ ሲሆን፣
- የደረት ውጋት ትኩሣትና ሌሊት በላብ መዘፈቅ ፣
- የምግብ ፍላጐት መቀነስና የሰውነት መክሳት/ ክብደት መቀነስ/ ናቸው፡፡

ከሣንባ ውጪ በርካታ የሰውነት አካላት በቲቢ ሊጠቁ ይችላሉ፡፡ ለምሳሌ፡- አንጀት፣ ህብለ ሰረሰር፣ የአጥንት ቲቢ፣ ዕጢዎች ወዘተ.

ከሣንባ ውጪ የሚከሰት ቲቢ ምልክቶችም እንደተጠ ቃው የሰውነት አካል ይለያያሉ፡፡

1.4 የቲቢና የኤች.አይ.ቪ./ኤድስ ግንኙነት

ኤች.አይ.ቪ የተሰኘው ቫይረስ የሰውነትን የበሽታ መከላከያ ህዋሣት በማዳከም ለተለያዩ በሽታዎች በቀላሉ ያጋልጣል። ቫይረሱ በደሙ የሌለው ሰው የቲቢ ባክቴሪያዎች በሰውነት ውስጥ ቢኖሩም በተወሰነ ደረጃ እንዳይራቡ መከላከል የሚያስችለው የተፈጥሮ መከላከያ ኃይል ይኖረዋል። ከቫይረሱ ጋር የሚኖር ሰው ግን የነዚህን ባክቴሪያዎች መራባት የመቆጣጠር አቅም ስለሌለው ባክቴሪያዎቹ በፍጥነት በሰውነቱ ውስጥ ተራብተው የበሽታው ምልክት ይከሰትበ□ል።

1.5. የቲቢ ህክምና

- የቲቢ ምልክት ሲታይ በሽታው ስር ሳይሰድ ፈጥኖ ወደ ጤና ድርጅት በመሄድ ተገቢውን ምርመራ ማድረግ፣
- በሽታው ቲቢ መሆኑ ከተረጋገጠ የሕክምና ባለሙያው ያዘዘውን መድሃኒት ያለምንም ጉድለት ተከታትሎ መውሰድና መጨረስ፣
- የቲቢ መድሃኒት መውሰድ ከጀመሩ በኋላ ማቋረጥ ለሕመምተኛውም ሆነ ለቤተሰቡ እንዲሁም ለአካባቢው ሕብረተሰብ እጅግ በጣም አደገኛ የሆነ ችግር □□ዓራል።

□ህ ሁኔታ ከተፈጠረ የቲቢ አምጪ ትህዋስ መድሃኒቱን ይለምደውና መድሃኒቱ እንዳያድነው ያደርገዋል፡፡ ስለሆነም መድሃኒቱን ጀምሮ ያቋረጠ □ቲቢ ህመምተኛ ካለ ተከታትሎ /ፈልጐ/ በማግኘትና ምክር በመስጠት ያቋረጠውን ሕክምና ሳይውል ሳያድር መቀጠ ልና መጨረስ እንዲችል ማድረግ ያስፈልጋል፡፡ በዚሁ ጉዳይ ላይ የጤና ኤክስቴንሽን ባለሙያ፣ ቤተሰቡ፣ ሕብረተሰቡ እና ህመምተኛው ራሱ መተባበር አለባቸው፡፡

- ከቲቢ ለመዳን ከመድሃኒቱ በተጨማሪ ተመጣጣኝ ምግብ መመገብ ያስፈልጋል፡፡ በተለይም ገንቢና ጠጋኝ የሆኑ ምግቦች መውሰድ እጅግ በጣም አስፈላጊ ነው፡፡

- ♦ የቲቢ መድሃኒት የሚወስድ ሰው አልኮል መጠጥ፣ ጫት፣ ሲጋራ እና ከሌሎች ጐጂ ልማዶች መራቅ አለበት፡፡

1.6. ቲቢን ለመከላከል የሚወሰዱ ጥንቃቄዎች

- ♦ የቲቢ ህመምተኛው ሕክምናውን ሳይጀምርና ከጀመረ በኋላ እስከ 2 ሳምንት ድረስ በሚያስልበት፣ በሚያስነጥስበት ጊዜና ድምጹን ከፍ

አድርጎ በሚናገርበት ጊዜ አፉን በጨርቅ መሸፈን አለበት፤

- ከአቧራ ጋር ተቀላቅለው የሚገኙት ባክቴሪያዎች /ተህዋስያን/ ለማስወገድ እንዲቻል መስኮቶችንና በሮችን ክፍት በማድረግ በቂ አየር እና የፀሐይ ብርሃን እንዲገባ ማድረግ፤ እንዲሁም የሌሊት ልብሶችን በተወሰነ ቀን ፀሐይ ላይ በማስጣት የፀሐይ ሙቀት እንዲያገኙ ማድረግ፣

- የሣንባ ቲቢ ሕመምተኛው የሚተፋው አክታ ክዳን ባለው እቃ ከተጠራቀመ በኋላ ቦታ ካለ አፈር ቆፍሮ መቅበር ይህ ካልተቻለ ግን ከነ□ቃው ማቃ□ል፤

- ሕመምተኛው ሕክምናውን ጀምሮ 3 ሳምንት እስከሚሆነው ድረስ ለቤተሰቦቹ አባላት ጥንቃቄ እንዲያደርግ ማድረግ፣

- የጤና ኤክስቴንሽን ባለሙያዎች □ቲቢ ሕመምተኛውንና ቤተሰቡን ዘወትር መጎብኘት።

1.7. የሚከናወኑ ዝርዝር ተግባራት

- በተለያዩ ትምህርት ማስተላለፊያ ዘዴዎች በመ□ቀም ስለ ቲቢ በሽታ ምንነት፣ መተላለፊያው መንገድ እና መከላከያ ዘዴ የአካባቢውን ነዋሪ ህብረተሰብ ማስተማር፣
- በ□ህ በሽታ ምልክቶች የተጠቃ ህመምተኛ በአካባቢው ሲገኝ በአቅራቢያ ወደሚገኝ ጤና ድርጅት ሄዶ አስፈላጊውን ምርመራና ህክምና እንዲያገኝ ማስተማርና ማበረታታት፣
- ተመርምረውና የዚህ በሽ□ ህመምተኛ በመሆን መድሃኒታቸወን ይዘው ወደ አካባቢው ለሚመለሱ ህመምተኞች ስማቸውን፣አድሜያቸውን፣ □ታቸውን፣ .ወ□ተ መዌ□ቦ በመ□ዌ □ታዘዘላቸውን መድሃኒቶች በታዘዘው መሠረት እየወሰዱ መሆናቸውን መከ□ተል፣
- መድሃኒታቸውን ያቋረጡትን ማቋረጥ የሚያስከትለውን ችግር እንዲገነዘቡና እንደገና እንዲጀምሩ ማበረታታት፣
- በአካባቢው ነፍሰጡር ሴቶች ሲ□□ዓሙ በእናቶችና ህፃናት የጤና ኤክስቴንሽን ፓኬጅ ላይ ያለው ተግባር እንደተጠበቀ ሆኖ ለልጆቻቸው እንደተወለዱ ስለፀረ

ቲቢ በሽታ ክትባት (BCG) አስፈላጊነት ትምህርት መስጠት፣

- ህፃናትም ሆኑ አዋቂዎች ወተት አፍልተው እንዲጠጡ ማስተማር፣
- ከቤት ወደ ቤት በሚደረግ አሰሳ /ጉብኝት/ ወቅት □□ህ በሽታ ህሙማን የሚጠቀሙበትን እቃ አያያዝ መመልከት፣ መኝታቸውንና የቤት አያያዛቸውን ወዘተ ማየትና ችግር ካለ በማስተካከል ትምህርት መስጠት፣
- በቤተሰብ ውስዓ ህመምተኛው ሊ□□ር□ው የሚገባውን ጥንቃቄ ማስጨበጥ፣

ለምሳሌ:-

- በሚስልበት እና በሚያስነጥስበት ጊዜ አፍን በመሃረብ □ዞ እንዲስሉ ወይንም እንዲያስነጥሱ መምከር፣
- አክታውን ክዳን ባለው እቃ ውስጥ እንዲተፋና ከድኖ በማስቀመጥ ከተቻለ ቆፍሮ እንዲቀብር አለበለዚያ ከነእቃው እንዲያቃጥል መምከር፣
- በተቻለ መጠን የሚያድርበት ቤት መስኮት ካለው ወደ መስኮቱ አጠገብ ያለውን ሥፍራ ለህመምተኛው የመኝ□ ቦታ ቢመርጡለት የተሻለ መሆኑን ማስተማርና ጥቅሙን መንገር፣

- ከህመምተኛው ጋር አብረው ከሚኖሩት የቤተሰብ አባላት ወ□ም □ህመምተኛው ጎረቤቶች በዚህ በሽታ ምልክት የተያዙ ካሉ በአቅራቢያ ወደሚገኝ ጤና ድርጅት በመሔድ አስፈላጊ ምርመራ እና ህክምና እን□□□ር□ ማስተማር ማበረታታት፣
- የቲቢ ሕሙማንና ከሕመምተኛዉ □ር □ቅርብ ግንኙነት የነበራቸው ተጠርጣሪ የቤተሰብ አባላት አቅራቢያ ወደሚገኘው የጤና ድርጅት የህሙማን አላላክና አቀባበል ሥርአት (referral and feed back system) መዘርጋትና ማጠናከር፡፡

- በየዓመቱ በሚከበረው የአለም አቀፍ የቲቢ ቀን የቀበሌውን ህብረተሰብ በማሰባሰብ ስለ ቲቢ በሽታ ጎጂነት ያለውን ግንዛቤ የሚያዳብርበትን መንገድ በጭውውት፣ በድራማና ወ□ተ ማስተማር፡፡
- የቲቢ ሕመምተኛው ቤተሰቦች በቂና አቅማቸው በፈቀደ መጠንና ዓይነት የተመጣጠነ ምግብ በማቅረብ፣ መድሃኒቱን ተከታትሎ እንዲወስድ ማበረታታትና ስነ-ልቡናዊ ድጋፍ መስጠት፣

- ህብረተሰቡ የሣንባ ቲቢ በሽታ ለሕመምና ለሞት የሚዳርግ ተላላፊ በሽታ መሆኑን ተገንዝቦ በመከላከሉና በቁጥጥሩ ተግባር ላይ ሕብረተሰቡ እንዲሳተፍ ማድረግ፣

- ረዘም ላለ ጊዜ /ሶስት ሣምንትና ከዚያም በላይ/ የሚያስላቸው ሰዎች የጤና ኤክስቴንሽን ባለሙያዎች እንዲያነጋግሩና ተገቢውን ምክርና ቀጣዩንም የሪፈራል /የቅብብሎሽ ሥርዓት አወቀው ወደሚቀጥለው የጤና ድርጅት እንዲሄዱ ማድረግ፣

- ጥንቃቄ በጐደለው መንገድ የሚያስል፣ የሚያስነጥስ ሰው ሲያጋጥም የሰውዬውን/የሴትየዋን ሞራል በማይነካ መልኩ ዞር ብሎ/ብላ /አፍን ሸፍኖ/ሸፍና እንድትስል/እንዲስልና አክታውን መንገድ ላይ እንዳይተፋ/እንዳትተፋ መምከር፣

- እንደ ኢትዮጵያ ባሉ ታዳጊ አገሮች ብዙ ሰዎች ቲቢ አምጪ ተሕዋስ በሰውነታቸው ውስጥ ሊኖር ይችላል፡፡ ይሁንና የመከላከል አቅሙ በአማካይ ደረጃ የሚገኝ ሰው ባክቴሪያው ሳይራባ እንዲቆይ አፍኖ ይይዘዋል፡፡ ነገር ግን በተለያዩ ምክንያቶች ሰውነት የተጐዳ እንደሆነ ተሕዋስያኑ በፍጥነት ተራብተው የቲቢ በሽታ ያስከትላሉ፡፡ ለምሳሌ □ምግብ እጥረት፣ ኤች.አይ.ቪ. በደም ውስጥ መኖር ወዘተ..

የሰውነታችንን በሽታን የመከላከል /የመቋቋም/ አቅም ሊቀንሱ ይችላሉ:: በ□ህ □□ ቲቢና ሌሎች በሽታዎች በቀላሉ ሊከሰቱ ይችላሉ:: ስለሆነም ሕብረተሰቡ በተቻለው መጠን የተመጣጠነ ምግብ መመገብ እና ራሱንና ቤተሰቡን ከኤች.አይ.ቪ./ ኤድስ መከላከል እንዲችል መምከር እና ማበረታታት እጅግ ጠቃሚ ነው::

1.8. የሚጠበቁ ውጤቶች

- በአካባቢው የሚኖሩ □ህብረተሰብ ክፍሎች ስለበሽ□ ውኑ አስከፊነት □ውኑቃሉ፣
- በ□ህ በሽታ ምልክት የሚጠቁ የህብረተሰብ ክፍሎች ለምርመራና ለህክምና በአቅራቢያ ወደሚገኝ ጤና ድርጅት በወቅቱ □ሄ□ሉ፣
- ያልተፈላ ወተት የሚያስከትለውን የጤና ችግር በማወቅ ወተት አፍልተው ይጠጣሉ፣ □መ□ቀም፣ ልም□ም □□ብራሉ፣
- ኅብረተሰቡ □ቲቢን ክትባት ጥቅም በመገንዘብ ልጆቹን በራሱ አነሳሽነት ለማስከተብ ኃላፊነት ይወስዳል፣ ያስከትባል፣
- በቲቢ □ሚታመሙ ህሙማን ቁጥር ይቀንሳል፣

- በአጠቃላይ ማንኛዉም መኖሪያ ቤት በተለይ ደግሞ □ቲቢ ህመምተኛ ያለበት ቤት በቂ ብርሃንና አየር የሚያስገባ መስኮት መኖሩንና በየቀኑ የሚከፈት መሆንን ማረ□□ፃ የዚህንም አስፈላጊነት ለህብረተሰቡ በስፋት ትምህርት መስጠት፡፡

1.9. ክትትልና ግምገማ

- አንድ የጤና ኤክስቴንሽን ባለሞ□ ያስተማረችውን ትምህርት እና ህብረተሰቡ እንዲገነዘብላት የምትፈልገውን የአስተሳሰብ ፈለግ የምትከታተልበት ስልት ክትትል ይባላል፡፡ በመሆኑም ክንውኖች ከዕቅድ ጋር የተጣጣሙ መሆኑን ለማወቅ የሚያስችሉ ጥያቄዎችን በማዘጋጀት የጤና ኤክስቴንሽን ሰራተኛዋ ስራዋን ልትከ□ተል ትችላለች፣
- ቤት ለቤት በምትሔድበት ወቅት □ቲቢ በሽተኛውን አኗኗር እና አመጋገብ እንዴት እንደሆነ ትመለከታለች፣
- የሚኖርበት ቤት መስኮት የተለየ /በቂ የአየር ዝው□ር/ እንዳለውና እንደሌለው ታያለች፣
- ሕመምተኛው መድሃኒቶቹን የሚወሰደው ሀኪሙ ባዘዘው መሰረት መሆኑን ታረጋግጣለች፣
- ህመምተኛው ሲስልና ሲያስነጥስ አፍን በመሃረብ ወይንም በታጠበና ንፁህ በሆነ እራፊ ጨርቅ ይዞ መሳሉን ታያለች፣

- ህመምተኛው አክታወን ክዳን ባለው □ቃ ውስዓ ማጠራቀሙንና □ተ□ራቀመዉም በአግባቡ ማስወገዱን፣
- ህብረተሰቡ ወተት እያፈላ የመጠጣት ልምድ ማ□በሩን፣
- ህብረተሰቡ የቲቢ ህሙማንን ወይም ምልክቱ □ሚታይባቸውን ህሙማን በአቅራቢያ ወደሚገኝ ጤና ድርጅት ለመላክ የሚያስችል ግንዛቤ ላይ መድረሱንና ሕሙማንም ወደሚቀጥለው የጤና ድርጅት መሄዳቸውን □ረጋግጣለች፡፡

1.10. ቲቢን በመከላከልና በመቆጣጠር እንቅስቃሴዎች ላይ □ከተማ ጤና ኤክስቴንሽን ባለሙያዎች ሊተገብሩት የሚገባቸው ተግባራት

ሀ. የቲቢን ስርጭት ለመከላከልና ለመቆጣጠር የሚያስችል የሥራ ዕቅድ አውጥቶ በበላይ አካል ሲፀድቅ ለተፈፃሚነቱ መንቀሳቀስ፣

ለ. ይህንን የቲቢ መከላከያና መቆጣጠሪያ ዘዴዎች በመመሪያነት በመጠቀም የቲቢ አጠቃላይ ሁኔታን፣ ምንነትን፣ የመተላለፊያ መንገዶችን፣ ዋና ዋና □ሕመም ስሜቶችና ምልክቶችን፣ ስለሚያስከትለው ጉዳት፣ ከኤች.አይ.ቪ/ኤድስ ጋር ያለውን ግንኙነት እና የግልና የጋራ የመከላከያና የመቆጣጠሪያ ዘዴዎችን ቀጣይነት ባለው መልኩ ሕብረተሰቡን ማስተማር፣

ሐ. ሕብረተሰቡ የተሰጠውን ትምህርት በትክክል መረዳቱን መፈተሽ፣ መከ□ተል፣ ጉድለት ካለ ተጨማሪ የማስገንዘቢያ መድረኮች መፍጠር፡፡

መ. የቲቢ የሕመም ስሜቶችና ምልክቶች ያሉት ሰው ሲ□□ዓም ወደ ጤና ድርጅት ሄዶ እንዲመረመርና፣ እንዲታከም ማስተማር፣

ሠ. በቀበሌው የሚኖሩ አጠቃላይ የቲቢ ህመምተኞችን መዝግቦ መያዝ፡፡

ረ. የቲቢ ህመምተኛዉ ቤት በመሄድ በዚህ ጽሑፍ መሠረት መደረግ ያለባቸው ወይንም የሌለባቸውን ድርጊቶች መከታተልና ማረም፣ መድኃኒቱን ያለማቋረጥ መውሰዱን ማረጋገጥ፣

ሰ. የቲቢ መድሃኒት ጀምሮ □ቋረጠ ካለ አግባብቶ /አሳምኖ/ መድሃኒቱን እንዲጀምር ማድረግ፣

ሸ. የሥራ ሪፖርት በየወሩ፣ በሩብ ዓመቱና በበጀት ዓመቱ መጨረሻ ለሚመለከተው ክፍል በጽሑፍ ማቅረብ /መላክ/ዋና ዋናዎቹ ናቸው፡፡

ምክራ□ ፪

የሥጋ ደዌ መከላከያና መቆጣጠሪያ ዘዴዎች

የሥጋደዌ በሽታ በባክቴሪያ አማካኝነት የሚመጣ ተላላፊ በሽታ ነው፡፡ □ሥ□□ዳ በሽታ በአፋጣኝ ህክምና ካልተደረገለት በነርቭ ህዋሳት ላይ በሚያደርሰው ጥቃት የተነሳ የበሽታው ተጠቂዎችን ለአካል ጉዳት ይዳርጋል፡፡ የበሽታው ተጠቂዎችን የበሽታው የመጀመሪያ ምልክት መታየት እንደጀመረ በፍጥነት ህክምና እንዲጀምሩ ማድረግ በሽታውን ለመቆጣጠር ዓይነተኛ መንገድ ነው፡፡ የሥጋደዌ በሽታ ዘር፣ ዕድሜና ፆታ እንዲሁም ሀብታምና ደሃ ሳይለይ ሁሉንም የኅብረተሰብ ክፍል ያጠቃል፡፡

2.1. ዓላማዎች

- ህብረተሰቡ □ሥ□ □ዳ መተላለ□□ና መከላከያ መንገዶችን አውቆ የበኩሉን አስተዋጽኦ በማድረግ በሽታውን እንዲከላከል ማስቻል፡፡
- የሥጋ ደዌ ስሜቶችና ምልክቶች የታዩባቸውን ህሙማን በወቅቱ ተገቢውን □ህ□ምና □ር□□ ማ□ረ□፣

- ህክምና የጀመሩ ህመምተኞች ህክምናቸውን ሳያቋርጡ እንዲያጠናቅቁ ማድረግ፣

- ከታወቀ የሥጋደዌ ህመምተኞች ጋር የሚኖሩ ሰዎች ወይም የቤተሰብ አባላት ምርመራ እንዲያደርጉ ማ□ረ□፣

2.2 የሥጋደዌ በሽታ ምንነት

የሥጋደዌ ተህ□ስ ወይም ጀርም አማካኝነት የሚመጣ ተላላፊ በሽታ ነው። አብዛኛዉን ጊዜ የሥጋደዌ በሽታ የቆዳንና የነርቭ ህዋሳትን □□ቃል ይሁንና የዓይን ክፍሎችና የላይኛው መተንፈሻ አካል የውስጥ ሽፋን በበሽታው ሊጠቁ ይችላሉ።

2.3. □ሥጋደዌ በሽታ መተላለፊያ መንገዶች

የሥጋደዌ በሽታ የሚተላለፈው ሕክምና ካልጀመረ ህመምተኛ ወደ ጤነኛ ሰው ነው። ሕክምና ያልጀመረ ሕመምተኛ ሰው ሲያስል ወይም ሲያስነጥስ የበሽታውን አምጪ ተህ□ስ ወደ ጤነኛ ሰው ያስተላልፋል። ይሁን አንጂ አንድ ሰው በሥጋደዌ በሽታ ሊያዝ ወይም ሊጠቃ የሚችለው ካልታከመ የሥጋደዌ ሕመምተኛ ጋር የረጂም ጊዜ የቅርብ ግንኙነት ሲኖረው ነው። ህክምና በመከታተል ላይ የሚገኝ ወይንም ህክምናውን በአግባቡ ያጠናቀቀ የሥጋደዌ ተጠቂ በሽታውን በፍፁም አያስተላልፍም።

2.4. □ሥ□□ዳ በሽታ ማንን ያጠቃል?

የሥጋደዌ በሽታ ፆታና እድሜ ሳይለይ ሁሉንም የህብረተሰብ ክፍል እኩል የሚያጠቃ ሲሆን አብዛኛዉን ጊዜ ከ15 እስከ 49 የዕድሜ ክልል ያሉትን ያጠቃል፡፡

ድህነት፤ የተመጣጠነ ምግብ እጦትና ለጤና ተስማሚ ባልሆነ ቤት ውስጥ ተፋፍጎ መኖር ለሥጋደዌ በሽታ በ□በልዓ □□ል□ል፡፡

2.5. □ሥጋደዌ በሽታ ስሜቶችና ምልክቶች

በሥጋደዌ በሽታ በአብዛኛ□ የሚጠቃዉ የሰዉነታችን ክፍል ቆዳና የነርቭ ህዋሳት ሲሆኑ ከዚህ በታች የተዘረዘሩ ምልክቶች በሥጋ ደዌ በሽተኞች ላይ ይታያሉ፡፡

- ቆዳ ላይ ነጣ ነጣ ወይም አንዳንድ ጊዜ ቀላ ብለው የሚታዩ ስሜት አልባ ምልክቶች
- የእጅና የእግር መደንዘዝ
- ቆዳን የማቃጠል ስሜት
- የነርቮች ማበጥና ህመም ስሜት
- የእጅ፣ እግርና የዓይን ሽፋን መድከም (መዛል)
- በፊትና በጆሮ ላይ ጉብታዎች መታየት
- በእጅና በእግር ላይ ስሜት አልባ ቁስሎች መ□□ር፡፡

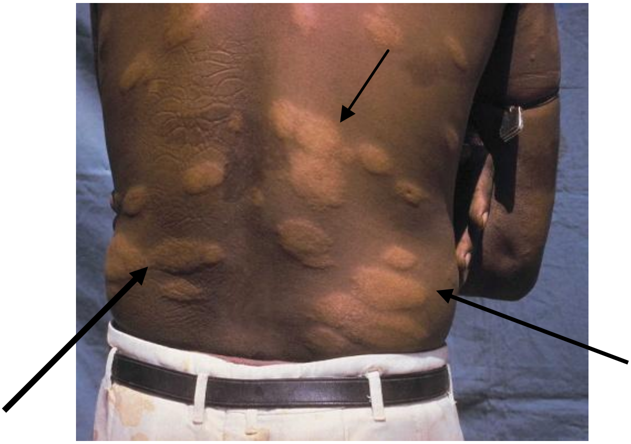

ስዕል 2.1 ቆዳ ላይ ነጣ ነጣ ወይም አንዳንድ ጊዜ ቀላ ብለው የሚታዩ ስሜት አልባ ምልክቶች

የሥጋደዌ ህመም ምልክቶችና ስሜቶች እንደታዩ ህመምተኛው በፍጥነት በአቅራቢያው ወደሚገኝ የጤና ድርጅት እንዲሄድና አስፈላጊውን ምርመራ ማድረግ ይገባዋል፡፡

2.6. የሥጋ ደዌ በሽታ ሕክምና

የሥጋደዌ በሽታ ተገቢውን ህክምና ካገኘ ሙሉ በሙሉ የሚድን በሽታ ነው፡፡ የሥጋደዌ በሽታ ህክምና ሁለት ወይም ሦስት የፀረ-ሥጋደዌ መድሃኒቶችን በማቀላቀል የሚሰጥ ነው፡፡ ይህም የህክምና አሰጣጥ የጣምራ መድሃኒት ህክምና ወይም ኤም ዲ ቲ (MDT) በመባል ይታወቃል፡፡

መድኃኒቱም እንደ በሽታው ደረጃ ከ6-12 ወራት ይሰጣል፡፡ ሕመምተኛው መድኃኒቱን ሳያቋርጥ ተከታትሎ ከጨረሰ ከበሽታው ሙሉ በሙሉ ይፈወሳል፡፡

የጣምራ መድሃኒት ህክምና አሰጣጥ በሁለት ይከፈላል፡፡ እነዚህም፡-

- ህመምተኛው በየአራት ሳምንቱ አንድ ጊዜ ጤና ድርጅት በመቅረብ በጤና ባለሙያ ዕይታ ወይም ክትትል መድሃኒቱን የሚውጥበት ዘዴ ሲሆን
- ህመምተኛው የወር መድሃኒቱን ከጤና ድርጅት ከወሰደ በኋላ ያለ ጤና ባለሙያ ዕይታ ወይም ክትትል እቤቱ በራሱ መድሃኒቱን የሚውጥበት ዘዴ ነው፡፡

2.7. የሥጋደዌ በሽታ መከላከያ ዘዴዎች

- በበሽታው የሚጠረጠሩ ሰዎችን በወቅቱ በመለየት እንዲመረመሩና ህክምና እንዲያገኙ ማድረግ፡፡
- ህክምና የጀመሩ ህመምተኞች ህክምናቸውን ሳያቋርጡ እንዲያጠናቅቁ ማድረግ
- ከታወቀ የሥጋደዌ ህመምተኛ ጋር የሚኖሩ ሰዎች ወይም የቤተሰብ አባላት ምርመራ እንዲያደርጉ ማድረግ፡፡
- ስለ ሥጋደዌ ዋና ዋና ምልክቶችና የሕመም ስሜቶች በሰፊው ለሕብረተሰቡ የጤና ትምህርት መስጠት፡፡

የሥጋደዌ በሽታ መከላከልና ቁጥጥር ፕሮግራም ዋና ዋና ችግሮች ፡-

ሀ. ስለሥጋደዌ በሽታ ምንነት፣ መንስዔ ፣ የበሽታው የመጀመሪያ ምልክቶች እና ምልክቶቹም ሲከሰቱ መወሰድ ስላለባቸው እርምጃዎች የኅብረተሰቡ ግንዛቤ አነስተኛ መሆን፡፡

ለ. የበሽታው ተጠቂዎች የበሽታው ስሜት እንደጀመራቸው ሳይዘገዩ በፍጥነት ወደጤና ድርጅት በመሄድ ምርመራ አለማድረጋቸው፡፡

2.8. በሥጋደዌ መከላከልና ቁዓዓር □ከተማ ጤና ኤክስቴንሽን ባለሙያዎች ሊተገብሩት የሚገባቸው ተግባራት

- በወር ሁለት ጊዜ ስለ ሥጋደዌ በሽታ የማህበረሰብ ዉይይት ማካሄድ
- ከቆዳ ቀለም ነጣ ነጣ ወይም ቀላ ቀላ ብለው የሚታዩ ምልክቶች ያለበት ማንኛውም ሰው □ሥጋደዌ በሽታ ተ□ር□ሪ ስለሆን በፍጥነት ወደ ጤና ተቋም ሂ□ እንዲመረመር ማድረግ፡፡ መድሃኒት የታዘዘላቸዉ ሥጋደዌ ህሙማን ወደ አካባቢው ሲመለሱ የህመምተኞችን ሥም፣ ዕ□ሜ፣ □□፣ ወ□ተ መዌ□ቦ በመ□ዌ □ታዘዘላቸውን መድሃኒቶች በታዘዘው መሠረት እንዲወሰዱ መከታተል፡፡

- መድሃኒት ያለማቋረጥና በትክክል የመወስድ ዓቅም እንዲሁም መድሃኒት በትክክል አለመወሰዱ ስለሚያስከትለው ጉዳት በዝርዝር የጤና ትምህርት መስጠት፤
- የፀረ-ሥጋደዌ መ□ኃኒት የሚወሰዱ ህሙማን ሊያጋጥማቸው የሚችሉ የጎንዮሽ ጉዳቶችን ማስረዳትና የጎንዮሽ ጉዳት ከተከሰተ በአቅራቢያ ወ□ሚ□ኝ የህክምና መስጫ ተቋም መላክ፤
- መድሃኒታቸውን በመዉሰድ ላይ ያሉ የሥጋደዌ ህሙማን ሁለት ሳምንትና ከዚያ በላይ ለሆነ ጊዜ የቀጠሮ ቀናቸውን ሲያሳልፉ መፈለግና መድሃኒት ማቋረጥ የሚያስከትለውን ችግር እንዲገነዘቡ ማድረግና መድሃኒታቸውን እንዲ ቀጥሉ ማ□ረ□፤
- በሥጋደዌ መካላከል እና ቁጥጥር ዙርያ የተደረጉትን እንቅስቃሴዎችና አስፈላገው መረጃ-ዎችን መዝግቦ መ□ዌ::
- በቤት ለቤት ጉብኝት፣ በማህበረሰብ ዉይይት እንዲሁም በት/ቤት ጤና ፕሮግራም ወቅት በቆዳቸው ላይ ነጣ ነጣ ወይም ቀላ ቀላ ብለው የሚታዩ የቆዳ ቀለም ለውጦች (ምልክቶች) ያላቸዉ ሰዎች በሙሉ በፍጥነት በአቅራቢያ ወደሚገኝ ጤና ተቋም በማቅረብ ተገቢዉን ምርመራ እንዲያደርጉ ትምህርት መስጠት።
- የተረጋገጠ የሥጋደዌ ህመምተኛ የሚኖርበት ቤት ዉስጥ የሚኖሩ ሰዎች ወደ ጤና ተቋማት ቀርበዉ ምርመራ ማድረጋቸውን ማረጋገጥ

- የሥጋደዌ በሽታ በጊዜ ከተመረመሩ፣ ህክምና ከጀመሩና የታዘዙትን መድሃኒቶች በሚገባ ከወሰዱ ሙሉ በሙሉ የሚድን በሽታ መሆኑን ለህብረተሰቡ ማሳወቅ፡፡
- በአጠቃላይ ማንኛዉም መኖሪያ ቤት በተለይ ደግሞ □ሥጋደዌ በሽተኛ ያለበት ቤት በቂ ብርሃንና አየር የሚያስገባ መስኮት መኖሩንና በየቀኑ የሚከፈት መሆንን ማረ□□ዓ የዚህንም አስፈላጊነት ለህብረተሰቡ በስፋት ትምህርት መስጠት፡፡

2.9. ህብረተሰቡ ያለዉን ግንዛቤና የባህሪ ለ□ዓ መ□ም□ም

በህብረተሰቡ □ተሠሩ በርካታ የግንዛቤ ማስጨበጫ ተግባራትን እና ህብረተሰቡ ያስመዘገበውን ለዉጥ ለመገምገም ሁለት መንገዶች መጠቀም ይቻላል፡፡

ሀ. የማህበረሰብ ዉይይት ላይ የህብረተሰቡ ተሳትፎና ሂደቱን መገምገም

የከተማ ጤና ኤክስቴንሽን ባለሙያ የማህበረሰብ ዉይይት በሚያካሄዱበት ወቅት ህብረተሰቡ

- የትምህርቱ ጠቃሚነት አውቆ በወቅቱ መ□ኘቱን
- በጥሞናና በንቃት ማዳመጣቸውንና ወደ ተ□ባር ለመለዉዓ መ□□□ታቸውን

- በዉይይቱ ወቅት የሥጋደዌ በሽታን በተመለከተ ዋና ዋና ችግሮች ተለይተዉ መ□ □ታቸዉንና መገንዘባቸውን
- ተለይተዉ ለወጡት ችግሮች መፍትሄዎች መቀመጣቸዉን
- መፍትሄዎቹን ለመተግበር የጊዜ ገደብና ሃላፊነት የወሰዱ ሰዎች መለየታቸዉን
- መፍትሄዎቹ መተግበራቸውን የሚከ□ ተሉበት መንገድ መቀየሱን

ሊ.ቀላል ጥናት (Simple Survey) ማ□ረ□

ሥጋ ደዌን ለመከላከል፣ ለመቆጣጠርና ለማጥፋት የህብረተሰቡ ግንዛቤና የባህሪ ለዉጥ ወሳኝ በመሆኑ የለዉጡን ሂደት ለመፈተሽ ተከታታይ ጥናት ማድረግ ተገቢ ነዉ:: ጥናቱን ለማካሄድ የሚረዳ ናሙና ቅፅ ከዚህ እንደሚከተለው ቀርቧል::

- የሥጋደዌ በሽታ ዋናዋና ምልክቶችን □□ለ□ልኝ? 1. _______ 2. _________
- የሥጋደዌ በሽታ በምን ይተላለፋል?
- የሥጋደዌ በሽታ ህክምና ቢያቋርጡ ምን አደጋ አለዉ?

የከተማ ጤና ኤክስቴንሽን ባለሙያ የኤክስቴንሽን ፕሮግራሙ ስኬታማ ለመሆኑ ወደ መንደሩ በመሄ□ ናሙና በመዉሰድ (Random sample) መስራት ይጠበቅባ□ል::
ለዉይይቱ የሚጠቅም መጠይቅ ከዚህ በታች □□ኛል::

መ□□ቅ:-

- □ቀጠናዉ ስም _________________
- የቤተሰቡ ብዛት ________________
- ነጣ ነጣ ወይም ቀላ ቀላ ያሉ የቆዳ ላይ ምልክቶች ያለዉ ሰዉ ምን ማድረግ አለበት? ---- --

ለምን?
-- --------------------------------

- ነጣ ነጣ ወይም ቀላ ቀላ ያሉ የቆዳ ላይ ምልክቶች የነበረዉ ሰዉ ገጥሞዎት ያዉቃል? -- --------------------------------
- ገጥሞዎት ከሆነ ምን አደረጉ (ምን ምክር ሰጡት)?------------------------------------

የቲቢ ምልክት የታየባቸዉን ሰዎች ለምርመራ ወደ ጤና ድርጅት መላኪያ ቅጽ

የቲቢ ምልክት የታየበ/ባት ሰዉ ሙሉ ስም፡-------------------------ፆታ ------- ዕድሜ ----------

ቀበሌ ---------   ጎጥ----------   የቤት ቁጥር   ------------

ለምርመራ የተላከበት የጤና ድርጅት ስም-----------------------------

ምልክት፡-

1. ሁለት ሳምንትና ከዚያ በላይ የቆየ ሳል   አለ ☐ የለም ☐
2. ደም የቀላቀለ አክታ   አለ ☐ የለም
3. የደረት ውጋት   አለ ☐ የለም ☐
4. ትኩሳት   አለ ☐ የለም ☐
5. ሌላ + ☐
6.

የጤና ኤክስቴንሽን ሰራተኛዋ ስም -----------------------------------

ፊርማ ----------------------------------   ቀን ------------------

ተጠርጣሪዉን በመረመረዉ የላቦራቶሪ ባለሙያ የሚሞላ

ሪፍራል ወረቀቱ የደረሰበት ቀን --------------

የምርመራ ዉጤት Spot -------- Morning --------- Spot ----------

የላብራቶሪ ባለሙያዉ ስምና ፊርማ --------------------------------

ያረጋገጠው ጤና ባለሙያ ስምና ፊርማ -----------------------------

□ሥ□ □ዳ በሽታ ምልክት የታየባቸወን ሰዎች ለምርመራ ወደ ጤና ድርጅት መላኪ□ ቅ□፣

የሥጋደዌ በሽታ ምልክት የታየበት/ባት ሰዉ ሙሉ ስም--------------------------
□□ ------ ክ□ሜ ------- የቤት ቁጥር -------- ስል□ ቁዓር -------------------

ለምርመራ የተላከበት ጤና ድርጅት ስም --------------------------

ምልክት፣

1. ስሜት አልባ የሆኑና ነጣ ነጣ ወይም ቀላ ቀላ ያሉ የቆዳ ላይ ምልክቶች ---------
2. የእጅና የእግር መደንዘዝ -----------------
3. ቆዳን የማቃጠል ስሜት --------------
4. የሥሮች (ነርቮች) ማበጥና ሕመም--------------
5. በፊትና በጆሮ ላይ የጉብታዎች መታየት --------------
6. ሌላ --------------

   የጤና ኤክስቴሽን ባለሙ□ ስም ---------------------------------

ፊርማ -----------------------------------

ቀን-----------------------------------

ተጠርጣሪዉን በመረመረዉ ባለሙያ የሚሞላ:-

ሪፍራል ወረቀቱ የደረሰበት ቀን -------------------------------------

የምርመራ ውጤት ---

የጤና ባለሙያዉ ሥም---

ፊርማ --